

Anonimizált változat

Fordítás

C-367/23 - 1

C-367/23. sz. ügy

Előzetes döntéshozatal iránti kérelem

A benyújtás napja:

2023. június 9.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Cour de cassation (Franciaország)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2023. június 7.

Felülvizsgálati eljárást kezdeményező fél:

EA

Ellenérdekű fél a felülvizsgálati eljárásban:

Artemis security SAS

[omissis]

A COUR DE CASSATION, CHAMBRE SOCIALE (semmitőszék, szociális tanács, Franciaország) ÍTÉLETE
2023. JÚNIUS 7.

[omissis]

A tényállás és az eljárás

- 1 A megtámadott ítélet (Amiens, 2021. szeptember 2.) szerint EA-t 2017. április 1-jén az Artemis security társaság alkalmazta SSIAP 1 (tűz- és személyvédelmi szolgálat) beosztásban.
- 2 A munkavállaló 2019. április 25-i keresetlevelével a [Conseil de prud'hommes de Compiègne-hez (compiègne-i munkaügyi bíróság)] fordult a munkaszerződésének

bírósági megszüntetése, valamint különböző kártérítési és bérkövetelések – többek között a munkaszerződés éjszakai munkavégzés tárgyában megvalósított egyoldalú módosítása, és a fokozott orvosi ellenőrzés elmaradása miatti kártérítés – megtérítése iránt.

- 3 EA-t 2019. július 1-jén elbocsátották.
- 4 2019. december 4-i ítéletével a conseil de prud'hommes de Compiègne (compiègne-i munkaügyi bíróság) elutasította a munkavállalónak a munkaszerződése egyoldalú [nappali munkavégzésről éjszakai munkavégzésre történő] módosítása és a fokozott orvosi ellenőrzés hiánya miatti kártérítési kérelmét.
- 5 2021. szeptember 2-i ítéletével a cour d'appel d'Amiens (amiens-i fellebbviteli bíróság) ebben a részében helybenhagyta az ítéletet.
- 6 Ennek során a cour d'appel (fellebbviteli bíróság) először is megállapította, hogy a munkavállaló azt állította, hogy a nappali munkavégzésről éjszakai munkavégzésre történő módosítás munkaszerződése olyan módosításának minősül, amely vele szemben nem lett volna alkalmazható [omissis] [a munkáltató vele szemben olyan szerződéses kikötésre hivatkozik, amelynek értelmében mind nappali, mind éjszakai munkavégzésre kötelezhető, amit a cour d'appel (fellebbviteli bíróság) jogellenesnek ítélt].
- 7 A cour d'appel (fellebbviteli bíróság) ezt követően megállapította, hogy a munkavállaló, aki a nappali és az éjszakai munkavégzés gyakori váltakozására, valamint a munkáltató azon kötelezettségére hivatkozott, hogy az éjszakai munkavégzéshez kapcsolódó fokozott orvosi ellenőrzésben részesüljön, ezen ellenőrzés elmaradása miatt kártérítést kért. E bíróság e kérelemmel kapcsolatban megállapította, hogy az érintett nem bizonyította a kár tényleges bekövetkezését és mértékét.
- 8 A munkavállaló felülvizsgálati kérelmet nyújtott be ezen ítélet ellen.

A jogalap kifejtése

- 9 [omissis] a munkavállaló azt kifogásolja, hogy az ítélet elutasította a munkaszerződés éjszakai szerződés irányába történő módosítása és a fokozott orvosi ellenőrzés hiánya miatti kártérítési kérelmét, jöllehet „az éjszakai munkavégzés esetén végzett fokozott orvosi ellenőrzésre vonatkozó védelmi rendelkezések be nem tartásának pusztá megállapítása kártérítéshez való jogot keletkeztet; a cour d'appel (fellebbviteli bíróság) megsértette a code du travail (munka törvénykönyve) L. 3122-1. és L. 3122-11. cikkét, valamint a 2003. november 4-i 2003/88/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 9. cikkét azáltal, hogy elutasította a munkavállalónak a fokozott orvosi ellenőrzés hiányából eredő kár megtérítése iránti kérelmét azzal az indokkal, hogy nem bizonyította kárának tényleges bekövetkezését és mértékét.”

Az alkalmazandó szövegek felidézése

Az uniós jog

- 10 A munkaidő-szervezés egyes szempontjairól szóló, 2003. november 4-i 2003/88/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 9. cikke (1) bekezdésének a) pontja értelmében a tagállamok meghozzák a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy az éjszakai munkát végző munkavállalók munkába lépésüket megelőzően és azt követően rendszeresen ingyenes egészségügyi vizsgálaton vegyenek részt.

A nemzeti jog

- 11 A code du travail (a munka törvénykönyve) L. 3122-11. cikke értelmében minden éjszakai munkát végző munkavállalót megilleti az egyéni egészségi állapotának az L. 4624-1. cikkben meghatározott feltételek szerinti rendszeres ellenőrzése.
- 12 [omissis]
- 13 [omissis]
- 14 [omissis]

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem előterjesztésének indokai

- 15 A Cour de cassation, chambre sociale (semmitőszék, szociális tanács) állandó ítélkezési gyakorlata szerint a kár fennállása és értékelése az ügy érdemében eljáró bíróság önálló mérlegelési jogkörébe tartozik (Soc., 2016. április 13., 14-28.293. sz. fellebbezés, Bull. 2016, V, 72. sz.).
- 16 [omissis]
- 17 A munkaidő-szervezés egyes szempontjairól szóló, 2003. november 4-i 2003/88/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 9. cikke (1) bekezdésének a) pontjából következik, hogy az éjszakai munkát végző munkavállalók számára munkába lépésüket megelőzően és azt követően rendszeresen ingyenes egészségügyi vizsgálatot kell biztosítani.
- 18 Az Európai Unió Bíróságának állandó ítélkezési gyakorlata szerint valamennyi olyan esetben, amikor valamely irányelv rendelkezései a tartalmuk alapján feltétlennek és kellően pontosnak tűnnek, azokra a magánszemélyek a tagállammal szemben, beleértve a munkáltatói minőségét is, hivatkozhatnak, nevezetesen amennyiben az nem ültette át időben ezen irányelvet a nemzeti jogba, vagy amennyiben nem megfelelően ültette azt át (Európai Unió Bírósága, 1986. február 26-i Marshall ítélet, 152/84, 46. és 49. pont; (Európai Unió Bírósága, 2010. október 14-i Fuß ítélet, C-243/09, 56. pont).

- 19 Az Európai Unió Bírósága így megállapította, hogy a 2003/88/EK irányelv 6. cikkének b) pontja eleget tesz e feltételeknek, mivel az általa előírt szabály — a túlórákat magában foglaló átlagos heti munkaidő nem haladhatja meg a 48 órát — a tagállamok terhére egyértelműen megfogalmazott és pontosan meghatározott eredménykötelezettséget ró, alkalmazása semmilyen feltételtől nem függ, és a közvetlen hatályhoz szükséges valamennyi feltételnek eleget tesz (a fent hivatkozott Fuß ítélet, 57. és 59. pont).
- 20 Az Európai Unió Bíróságának állandó ítélkezési gyakorlata szerint a 2003/88/EK irányelv célja minimumkövetelmények megállapítása a munkavállalók élet- és munkafeltételeinek javítása érdekében, különösen a munkaidőre vonatkozó nemzeti jogszabályok közelítése útján (Európai Unió Bírósága, a fent hivatkozott Fuß ítélet, 32. pont; 2021. november 11-i Dublin City Council ítélet, C-214/20, 37. pont).
- 21 Az Európai Unió Bírósága így megállapította, hogy a 2003/88/EK irányelv teljes érvényesülésének biztosítása érdekében fontos, hogy a tagállamok akadályozzák meg a 2003/88 irányelv 6. cikkének b) pontjában meghatározott maximális heti munkaidő bármely túllépését (a fent hivatkozott Fuß ítélet, 51. pont). Hozzátette, hogy a 2003/88/EK irányelv 6. cikkének b) pontjában meghatározott maximális átlagos heti munkaidő túllépése önmagában e rendelkezés megsértését jelenti, anélkül hogy bizonyítani kellene ezen kívül a hátrányos helyzet fennállását. Az ugyanezen irányelv 22. cikke (1) bekezdése első albekezdésében biztosított eltérés lehetőségét végrehajtó tagállami intézkedés hiányában, az e rendelkezésben szereplő „hátrányos helyzet” fogalma tehát egyáltalán nem releváns az említett 6. cikk b) pontjának értelmezése és alkalmazása szempontjából (a fent hivatkozott Fuß ítélet, 53. pont). A Bíróság azt is kimondta, hogy mivel a 2003/88/EK irányelv célja, hogy a munkavállalók biztonságát és egészségét megfelelő pihenőidővel biztosítsa, az uniós jogalkotó úgy vélte, hogy az említett 6. cikk b) pontjában előírt maximális átlagos heti munkaidő túllépése, amennyiben az megfosztja a munkavállalót az említett pihenőidőtől, önmagában hátrányos helyzetbe hozza a munkavállalót, mivel veszélyezteti biztonságát és egészségét (a fent hivatkozott Fuß ítélet, 54. pont).
- 22 Ezt követően a Cour de cassation, chambre sociale (semmitőszék, szociális tanács) többek között ezen indokokra támaszkodva úgy határoz, hogy a maximális munkaidő túllépésének pusztán megállapítása kártérítésre jogosít (Soc., 2022. január 26., 20—21:636. sz. fellebbezés, közzétéve).
- 23 Kiegészítő beadványában a munkavállaló azt állítja, hogy a 2003/88/EK irányelv által biztosított, az éjszakai munka vonatkozásában alkalmazandó fokozott orvosi ellenőrzés védelmi szabályainak megsértése esetén az Európai Unió Bíróságának a fent hivatkozott 2010. október 14-i Fuß ítéletén alapuló ítélkezési gyakorlatát szükségszerűen át kell ültetni, mivel azok tárgya, nevezetesen a munkavállaló egészségének védelme, azonos.

- 24 Az éjszakai munkát illetően a 2003/88/EK irányelv két intézkedéscsomagot ír elő, egyrészt az „Az éjszakai munka időtartama” című, az éjszakai munkavégzés időtartamát korlátozó intézkedéseket tartalmazó 8. cikkben, amelyek az említett irányelvnek az Európai Unió Bírósága fent hivatkozott 2010. október 14-i ítéletében tárgyalt 6. cikkével azonos jellegűnek tűnnek, másrészt „Éjszakai munkát végző munkavállalók egészségügyi vizsgálata és nappali munkára történő áthelyezése” című 9. cikkben.
- 25 Mindazonáltal az éjszakai munkára vonatkozó kötelezettségeket a 2003/88/EK irányelv indokolása eltérően mutatja be attól függően, hogy azok a munkaidő korlátozására vagy a munkavállaló orvosi ellenőrzésére vonatkoznak-e. Így a (8) preambulumbekzdés kimondja, hogy „korlátozni kell az éjszakai munka időtartamát, beleértve a túlmunkát is, és az éjszakai munkát végző munkavállalókat rendszeresen alkalmazó munkáltatók számára elő kell írni, hogy ezt az információt kérésre az illetékes hatóságok tudomására hozzák.” A (9) preambulumbekzdés kevésbé pontosnak vagy kényszerítőnek tűnik, amennyiben azt mondja ki, hogy „fontos, hogy az éjszakai munkát végző munkavállalók ingyenes egészségügyi vizsgálatban részesüljenek munkába állásuk előtt és azt követően rendszeresen, továbbá ha lehetséges, megfelelő nappali munkára helyezték át őket, ha egészségügyi problémákkal küzdenek”. A (10) preambulumbekzdés hozzáteszi, hogy „az éjszakai és a váltott műszakban dolgozó munkavállalók helyzete megköveteli, hogy a biztonsági és egészségügyi védelem szintjét a munka jellegéhez igazítsák, valamint azt, hogy a védelmi és megelőzési szolgálatok, valamint erőforrások megszervezése és működése megfelelő legyen.”
- 26 Az Európai Unió Bírósága a 2022. december 22-én hozott ítéletében (JP, C-61/21, 55. és 65. pont) többek között a környezeti levegő minőségéről és a Tisztább levegőt Európának elnevezésű programról szóló, 2008. május 21-i 2008/50/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (2) preambulumbekzdésére támaszkodott annak megállapítása érdekében, hogy az említett irányelv 13. cikkének (1) bekezdése és 23. cikkének (1) bekezdése az emberi egészségnek és a környezet egészségének védelmére irányuló általános célkitűzés elérésére irányul, és nem keletkeztet a magánszemélyek számára olyan egyéni jogokat, amelyek megsértése miatt meg lehetne állapítani a tagállam magánszemélyeknek okozott károkért fennálló felelősségét. E preambulumbekzdés kimondja, hogy „az emberi egészség és a környezet egészségének védelme érdekében különösen fontos, hogy a szennyező anyagok kibocsátása elleni küzdelem a szennyezés forrásánál valósuljon meg, és hogy helyi, nemzeti és közösségi szinten azonosítsák és hajtsák végre a szennyezőanyag-kibocsátás csökkentését célzó leghatékonyabb intézkedéseket. Ezért el kell kerülni, meg kell előzni vagy le kell csökkenteni a káros légszennyező anyagok kibocsátását, valamint az Egészségügyi Világszervezet vonatkozó előírásainak, iránymutatásainak és programjainak figyelembevételével megfelelő célokat kell megállapítani a környezeti levegő minőségére vonatkozóan”. Márpedig a 2008/50/EK irányelv (2) preambulumbekzdéséhez hasonlóan a 2003/88/EK irányelv (9) preambulumbekzdése is fontosnak minősíti az általa meghatározott

intézkedéseket, így felmerülhet a kérdés, hogy ez a preambulumbekzdés nem határoz-e meg maga is általános célt.

- 27 Ezért először is azt a kérdést kell feltenni, hogy a 2003/88/EK irányelv 9. cikke (1) bekezdése a) pontjának rendelkezései a tartalmuk alapján feltétlennek és kellően pontosnak tűnnek-e ahhoz, hogy azokra a magánszemélyek a tagállammal szemben, beleértve annak munkáltatói minőségét is, hivatkozassanak többek között akkor, amikor az nem megfelelően ültette át ezen irányelvet a nemzeti jogba.
- 28 Abban az esetben, ha az Európai Unió Bírósága úgy ítélné meg, hogy a fenti kérdésre igenlő választ kell adni, tekintettel arra, hogy az irányelvek nem rendelkeznek közvetlen hatállyal a magánszemélyek közötti jogvitákban, a Cour de cassation (semmitőszék) köteles lenne nemzeti jogának egészét figyelembe venni az összhangban álló értelmezés céljából (Európai Unió Bírósága, 2012. január 24-i Dominguez ítélet, C-282/10, 31. pont). Mindazonáltal a code du travail (munka törvénykönyve) [vonatkozó] cikkeinek a 2003/88/EK irányelv fényében történő megfelelő értelmezése a *contra legem* értelmezés alkalmazásának lehetetlenségébe ütközhet.
- 29 Másodszor azt a kérdést kell feltenni az Európai Unió Bíróságának, hogy az éjszakai munkát végző munkavállalók egészségügyi vizsgálatának biztosítása érdekében a nemzeti jogban elfogadott intézkedések be nem tartása önmagában a 2003/88/EK irányelv 9. cikke (1) bekezdése a) pontja megsértésének minősül-e, anélkül hogy a kártérítéshez szükség lenne az ebből eredő konkrét kár bizonyítására.

A FENTI INDOKOK ALAPJÁN a Cour de cassation (semmitőszék)

Tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződés 267. cikkére;

a következő kérdéseket TERJESZTI az Európai Unió Bírósága elé:

- „Eleget tesz-e a munkaidő-szervezés egyes szempontjairól szóló, 2003. november 4-i 2003/88/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 9. cikke (1) bekezdésének a) pontja a közvetlen hatályhoz szükséges összes feltételnek, és arra az öt érintő jogvitában hivatkozhat-e a munkavállaló?”
- „Úgy kell-e értelmezni a 2003/88/EK irányelv 9. cikke (1) bekezdésének a) pontját, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti jogszabály vagy gyakorlat, amely szerint a munkavállaló ingyenes egészségügyi vizsgálatához szükséges intézkedések végrehajtása érdekében elfogadott rendelkezések megsértése esetén a munkavállalót megillető kártérítéshez való jog feltétele annak a kárnak a bizonyítása, amelyet e megsértés okozott számára?”;

[omissis]